

„I ono su učinili Peraštani vitezovi,
I ono su učinili krajne i vitezovi,
Dobri krájšnici.

(Narodni list 1875, broj 60). „Krájine“ v pomenu „deželni brambovci“ je prešlo tudi v italijanski jezik in je bilo pod benečansko vlado po Dalmaciji sploh navadno. (Prim. „Le Craine della Castella“, Lago, Memorie storiche della Dalmazia, I. 454).

Ime „Krájina“ v pomenu „pokrájina, dežela“, nahaja se razven po Slovenskem tudi po ostalih jugoslovanskih zemljah. Obče znana je hrvatska Krájina med Uno in Vrbasom v severozahodni Bosni. Ravno tako se imenuje tudi makarsko primorje v Dalmaciji: „Gornje Primorje iliti Krájina kod Neretve (Na stolietnicu Andrije Kačić-Miošića pg. 3). Ta Krájina („Crayna“) omenja se prav po gostem v listinah XIII. do XV. stoletja in njeni prebivalci so se imenovali „Krájinjane“ (Craynenses, Jireček, Handelsstrassen pg. 27). Druga Krájina je v severni Albaniji med morjem, Skadarskim Jezerom, Barom, Skadrom in Ulcinjem (Književnik I. pg. 222), ali bolje med Rumijo-planino in Skadarskim Jezerom. Ta Krájina se omenja že v listini od l. 1247 (Miklosich, Monumenta Serbica pg. 31).

Iz tu rečenega se vidi, da je sedaj navadna pisava Kranjec, Kranjsko čisto napačna, ker se od kráj, krájina ne more izvajati (Miklosich, Lexicon palaeoslovenicum sub kraj), in vendar je zgodovinsko dokazano ter z mnogimi analogijami podprto, da se je sedanje Gorenjsko prvotno imenovalo Krájina. Pisati bi nam bilo zatorej Krájinec subst. der Krainer in krájinski adj. krainisch.

Književna poročila.

I.

Slovenski Pravniki.

Poduk o najpotrebnejših zakonih, spisal dr. Ivan Tavčar v Ljubljani, izdala in založila družba sv. Mohora v Celovcu 1883; 160 str.

Leto za letom podaje družba svetega Mohorja svojim udom mnogo koristnih in poučnih knjig raznovrstnega obsega. Želeli smo že dolgo, da bi družba izdala tudi knjigo pravne vsebine, v kateri naj bi našemu narodu dala pouk v najnavadnejših, a tudi v najpotrebnejših pravnih stvaréh. Ta naša želja se je izpolnila. Mohorjeva družba je izdala letos prvi zvezek „Slov. Pravnika“, katerega je spisal g. dr. Ivan Tavčar.

G. pisatelj je razdelil vso tvarino v šest delov; v letošnjem zvezku razpravlja po polnem samo prvi in drugi del, tretjega dela pa le začetek. Prvi del obseza pouk v zakonih sploh, o brambi pravic, o posesti, o pravdi zavoljo motenja v mirni posesti, o rečeh, o priposestovanji in o zastaranji. V drugem delu govori g. pisatelj o zemljiški knjigi in o posameznih zemljiško-knjižnih aktih (uknjižba ali intabulacija, prednamba ali prednotacija in zaznamba ali adnotacija) in o notarjih ali beležnikih. Od tretjega dela obseza ta zvezek samo pouk o dedščinah in nekoliko o oporokah.

Kar se tiče vsebine knjige, smo v obče ž njo jako zadovoljni. Pisatelj, ki pozna narod naš, dobro ve, kako napačne nazore ima naš kmet še vedno o posameznih pravnih razmerah in pravicah; pisatelju je bilo jako dobro znano, da naš narod še vedno preveč zaupava zakotnim pisacem, kateri ga molzejo, kadar ga le morejo ter ga večkrat v veliko škodo spravijo. Namen pisatelju je tedaj bil, priprostem ljudstvu odvzeti te krive nazore o pravnih stvareh sploh, ob jednem ga pa tudi svariti pred nevednimi, denarja lakomnimi zakotnimi pisaci. In ta svoj namen je gospod pisatelj tudi dosegel. Naš kmet ima posebno o posesti, o lastninski pravici in o zemljiški knjigi večkrat jako čudne nazore, katerih se toliko časa trdovratno drži, da ni nobena nadaljna pritožba mogoča. Za tega delj je g. pisatelj posebno te oddelke temeljito in obširno, rekli bi, da sem ter tja še preveč obširno razpravljal.

V drugem delu govoreč o zemljiški knjigi podal je pisatelj tudi nekaj obrazcev (formularjev) za prošnje o zemljiško-knjižnih stvareh. Jako dvojim, da bodo ti obrazci koristili našemu kmetu, kajti prepričan sem, da prošenj za zemljiško-knjižne spise ali zbrise tudi v bodoče ne bodo sestavljali naši kmetje sami, in ko bi jih sestavljali, bilo bi jim to le v kvaru, kajti po mojem mnenju bode sodišče od deset tacih prošenj, zavrnilo jih gotovo devet, bodi si zavoljo tega ali onega nedostatka. Če se ne motim, je tega mnenja tudi g. pisatelj sam, ker pravi na več mestih, „da naj se prošnje, namenjene za zemljiško knjigo, napravljajo ali po advokatu in notarju ali po sodniji sami.“ Se ve da, kdor ve, kako se morajo take prošnje sestavljati, naj jih sestavlja sam; a malo boš našel ljudij med priprostim narodom, ki bodo to stvar prav pogodili. Ravno tako se mi tudi pouk o kolekovanji zemljiško-knjižnih prošenj in o pristojbini za uknjižbo ne zdi potreben. Ker pa g. pisatelj že tako obširno in temeljito piše o zemljiški knjigi, ne bi bilo škodilo, ko bi pri oddelku o adnotacijah ali zaznambah tudi dostavil, da se morajo neke tožbe — kakor hipotekarne, odpoved posojilá itd. zaznamenovati v zemljiški knjigi. Vender to so le malenkosti z ozirom na vse druge izvrstne lastnosti te knjige.

Da pa knjiga, ki je v prvi vrsti namenjena prirostemu ljudstvu, doseže svoj namen, treba je, da je pisana popularno. Tudi na to je gledal g. pisatelj. O tem piše tako-le: „Pravne, za ljudstvo pisane knjige nimajo naloge, proužročevati jezikoslovnih napredkov ter obsezati slovničnih novih iznajdeb in poskušanj. Namen takim knjigam je samo pospeševanje pravih zapopadkov in nazorov o zakonih in njihovih predpisih. In ker so ti predpisi dostikrat temni ter se v prirostem jeziku le s težavo raztolmačiti pusté, potem bilo bi več kot neprevidno, temoto pomnoževati z jezikom, ki je umljiv samo učenim slovničarjem. Za tega delj smo obdržali v večini tuje izraze, katerih se ljudstvo poslužuje. Če rabi Nmec tuje besede, čemu naj bi jih tudi mi Slovenci ne rabili, saj je pri nas, ko naš jezik ni tako razvit, kakor je nemški, potreba večja in lože se opravičimo, ako si latinske izraze prisvojujemo.“ — S temi besedami je povedal g. pisatelj svoje mnenje, kako naj se spisujejo pravne knjige, namenjene ljudstvu. Kadar pišemo knjige ali spise pravne vsebine za ljudstvo, moramo gotovo gledati na to, da pišemo domač, lahko umljiv jezik, in če je to naše delo brez koristi, ogibati se nam je pa vendar le tujk, kakor jih implicate tukaj nasvetáva pisati g. dr. Tavčar, posebno pa germanizmov, kolikor je le mogoče. Opravičeno je se ve da, da rabimo tudi mi tam latinske termine, kjer jih rabi Nmec; pa v kako spakedrani obliki rabi jih čestokrat narod! Baš za pravne termine ima naš narod največ tacih spakedranih besed, kakor s a k a c j o n, o b f o l e n g a (za nemško *abhandlung*), š a c i l o (*schätzung*), a d j u n c, (adjunkt), r i h t a, r i h t e n p e š a j d itd. — Namen take knjige, kakor je „Slov. Pravniki“ naj bi tudi bil izpodriniti take grde spakedrane besede iz našega jezika ter jih nadomestiti z dobrimi domačimi. Gospod pisatelj pa rabi sam v oklepkih take besede tako n. pr. t a l e n g a, p e š a j d. Hvala Bogu, da nahajamo samo dve ali tri take besede v vsej knjigi. — Glede posameznih izrazov naj omenim sledeče: *notwehr* je g. pisatelju *silobran*. Meni ne ugaja ta izraz, če ga tudi Cigale rabi v prevodu obč. drž. zak. Kmet ga ne bode razumel — bolje bi bilo morebiti *bramba v sili* ali kaj jednacega. *Beweglich* — *premičen*, *bewegliches gut*, *premičnina* je bolje nego *premakljiv*, in potem celo *premakljivost* za *bewegliches gut*. *Premoženje* je *germanski*; saj imamo *imovino* in *imenje*; *erbschaft* je *dedina*, — *erbrecht* *dedinsko pravo*, ne pa *dedščina* (*jerbščina*) in *dedščinsko (!)* pravo, *justizminister* je *pravosodni minister* ali *minister pravosodja*; ne pa *sodnijski minister*, kar pomenja *gerichtsminister (!)*. *Obrigkeit* je *oblastvo*, ne pa *oblastnija*, akopram národ še rabi *sodnija* za *gericht*. Zakaj rabi g. pisatelj obliko *obligacijon* in *cesijon* namestu *obligacija* in *cesija*, ne

vem. Za kolekturo ima naš narod dober izraz bira, zakaj ga ne piše g. pisatelj?

Toliko o jeziku! Knjiga sama na sebi je izvzimsi nekatere malenkosti, osobito jezikoslovne vrste, jako dobra. Srečna je bila misel g. dr. Tavčarja, da se je lotil tega dela, s katerim je udom Mohorjeve družbe jako ustregel in za katero so mu gotovo vsi hvaležni. Družba sv. Mohorja pa je zopet pokazala, kako skrbi za vsestransko izobraženje slovenskega naroda!

A. I. Hudovernik.

II.

Quattuor evangeliorum versionis palaeoslovenicae Codex Marianus. Edidit V. Jagić. Pamjatnik glagoličeskoj pismennosti. Marijinskoje četveroevangelije s primččanijami i priloženijami. Trud J. V. Jagića. Izdaniye oddčleniya russkago jazika i slovesnosti imperatorskoj akademiji nauk. Sanktpeterburg 1883. XXX. + 607 str.

To je naslov knjigi, ki je baš izšla v St. Peterburgu. Poleg Miklošiča največji slavist sedanjega časa, g. profesor in akademik V. Jagić je spet pomnožil staroslovensko književnost z novim spomenikom, izdanim od oddelka ruskega jezika in ruske književnosti carske akademije. Spomenik je glagolske pismenosti, pisan konci desetega veka, ali vsaj ne mnogo pozneje, kakor sodi iz paleografskih znakov prof. Jagić. Kakor je pokazala Jagićeva najnatančnejša gramatična in leksikalna analiza, je naš spomenik največje važnosti v raziskovanje stare slovenščine in spada „k samym zamččatelnym ostatkam drevnčjšej slavjanskoj pismennosti.“ Odstopaje nekoliko zografskemu evangeliju gledč glasovnih natančnostij, nadkrilil ga je v vernem izročilu ali predanji redkih gramatiških oblik (n. pr. prostega aorista); v besedah in obratih ohranil je ne malo starine, kar vse znatno razširja naše predstavljenje o prvotnem prevodu evangelij.

Jagić nam podaje popolno stsl. četveroevangelije, a pomni, da ne sestoji samo iz Marijinega kodeksa, nego, ker je ta nedostaten, popolnil ga je Jagić z drugimi teksti. Začetek teksta (Matej, glava I.—V. 23) je zajet iz dečanskega četveroevangelija, rokopisa bolgarsko-slovenskega iz XIII. veka, ki se hrani v imp. javni biblioteki v Peterburgu, tako da se stoprav z glavo V. 24 začenja tekst našega spomenika. Dalje je izvorniku samemu stračeni list začetka evangelija Ivana popolnjen s pozneje v rokopis všitim pergamentnim listom, na katerem je s cirilskim pismom srbske redakcije napisano vse nedostatje, rekče glava I. 1—23. Sodeč po pisavi, zdelano je to dopolnjenje v XIV. veku. Iz njega je v kritičkih opomnjah navedeno različno branje, a dopolnjenje samo je nadomestil Jagić po zografskem tekstu. Drugi dve praznini v Ivanovem evangeliji gl. XVIII. 13—29 in gl. XXI. 17—25 je napolnil takisto s tekstom zografskega evangelija.

V uvodu nam pripoveduje Jagić na str. I.—XX. v ruskem, in na str. XX.—XXX. v latinskem jeziku vso našega spomenika zgodovino, katero hočemo tukaj podati v glavnih potezah „Zvonovim“ čitateljem. Naš spomenik je pridobil Viktor Grigorovič, ki je leta 1844—1845. potoval v slovanske zemlje balkanskega poluoostrova. Kakor je priznal sam Grigorovič, zvedel je prvo vest o bivanji glagolskih rokopisov v atonskih samostanih od bivšega avstrijskega konzula v Carigradu, Hrvata Antona Mihanoviča. S tem se je do dobra sprijaznil; v njegovi hiši je videl mnogo staroslovenskih rokopisov, ki se zdaj hranijo po večini v knjižnici jugoslovanske akademije v Zagrebu. Tudi je zapazil pri njem dva lista glagolskega rokopisa, katera je z atonske gore prinesel Mihanoviču leta 1843. neki Grk Mina; ta dva lista sta odlomek našega spomenika. Daroval ja je pozneje Mihanovič prof. Miklošiču, pri kojem se zdaj hranita in kjer ja je prepisal Jagić leta 1881. Z Mihanovičevo pomočjo si je ogledal Grigorovič dragocene spise na atonski gori, videl zografsko evangelije in prvi sestavil kratko njega opisanje, v katerem je našega spomenika le „per transennam“ omenil. Naš spomenik pa je učeni Rus Grigorovič skrivaj unesel, zvesto ga hranil in prebiral ter o njem pet ali šest let po polnem molčal; le intimnejšim prijateljem ga je menda kazal, kakor sodi Jagić. Sicer je pa mož rad skrival in malo ali celo nič priobčeval drugim o svojih rečeh in pridobitvah. Leta 1850. je Miklošič natisnil v I. zvezku „Slavische Bibliothek“ na str. 262—263. od Grigoroviča dobljeni tekst jednega lista našega spomenika, Ivana gl. XIX. 9—28 z opomnjo, da se je kodeks izgubil izimši ta list, kakor mu je natvezel Grigorovič. A že čez jedno leto je objavil Grigorovič sam, da se je kodeks ohranil, da se nahaja pri njem in da je obilnejši od vseh znanih. Konci leta 1853. se je objavilo v II. zvezku akademiških izvestij poleg nekoliko teksta prvo opisanje našega spomenika in skromna karakteristika njegovega jezika. Spis je priobčil Grigorovič, Sreznevski pa je pridejal nekoliko besed, cenečih spomenik. Isti čas je Grigorovič tudi Šafařiku sestavil izpisek iz svojega rokopisa.

Pozneje si je dajal Grigorovič fotografovati posamične oddelke evangelija; tri take fotografske snimke je v spomin podaril Jagiću, odhajajočemu l. 1874. iz Odese, kjer je bil od l. 1872. Grigorovičev kolega na vseučilišči in dober prijatelj; a rokopisa mu ni nikdar pokazal. Kakor je znano, pozvan je bil Jagić l. 1874. na univerzo v Berlin, od koder se je 1880. po smrti Sreznevskega vrnil v Peterburg, kjer še zdaj uči na univerzi slovansko filologijo. Grigorovič sam je pripravljal izdavo svojega kodeksa, ali nedostatna sredstva so preprečila delo. Vender je odmenil evangelij sv. Luke fotografski v dežel poslati. Tega dela se je nekaj zvršilo v Moskvi, nekaj pa v Peterburgu, nekoliko celo po njega smrti l. 1876.

meseca decembra dne 19. Tedaj so prodali njegovi dediči dragoceno zbirko kodeksov moskovskemu publičnemu i Rumjancovskemu muzeju; fotografije evangelija sv. Luke pa je kupilo peterburško občestvo ljubiteljev stare pismenosti. Ti so se obrnili do Sreznevskega s prošnjo, naj pripravi zaradi boljšega udobstva čitateljev, ne učenih glagolskemu pismu, k fotolitografskemu glagolskemu tekstu cirilsko transkripcijo v podobi uvoda ali priloge. No tudi njemu ni bilo usojeno delo dokončati, ker je umrl 1880. leta. Kadar je prišel Jagić leta 1880., kakor sem že omenil, v Peterburg, ukrenil je z blago pomočjo ruske akademije na svet dati ves rokopis, prepisan v cirilico.

Rokopis je iz konca 10. veka ali vsaj ne mnogo poznejšega časa, in, kakor je že Grigorovič pogodil in Jagić potrdil na osnovi glasoslovja, pisan je naš spomenik pod vplivom srbsko-hrvatskega narečja.

Izdanje je izborno; tekst je ločen od piščevih opomenj in glos, ki so zbrane za tekstom. Vse paleografske posebnosti se razpravljajo v priloženjih, kakor tudi gramatične posebnosti gledé glasov, sklanje in sprege ter slovoobrazovanja in podbora besed. Raziskuje se proti zografskemu evangeliju, ki se najbolj bliža idealnemu staroslovenskemu jeziku. Tekstu samemu so pridejana vsa razna čitanja drugih starejših spomenikov, da se primerjaje uvidi odličnost našega spomenika. Ves besedni zaklad je shranjen v jako natančnem in prevestnem slovníku, kjer je natančno zabeleženo, kje in kolikokrat in v katerih oblikah se nahaja vsaka beseda v našem spomeniku; besede so tolmačene z grškim in latinskim jezikom. Vse delo kaže neizmerno učenost, bistroumnost in trudoljubivost g. pisatelja. Bistro je razjasnil nekatere zamotane prikazni pri aoristih; pri imperfekto-tem tvorjenji pa je krenil celo na nov pot. Ne na malih mestih zasekava veleučeni gospod akademik globoko v razvoj stare slovenščine in slovanščine sploh ter slovanske kulturne zgodovine, in to s kaj spretno in srečno roko. Smelo trdim, da bode to preimeditno delo z elementarno silo vplivalo na vedno lepši razvoj slovanskega jezikoslovja.

Andrej Kragelj.

III.

Nové hipoteze o glagolici in cirilici.

V vsem onem velikem oddelku filoloških znanostij, katerega imenujemo splošno palajografijo, ni ga z lepa težjega in temnejšega poglavja nego je vprašanje ob izviri in domovini glagolice ter o razmerji njenem k cirilici. Lepa vrsta učenih glav se je že trudila okoli tega predmeta ali popolnega, vsem zahtevam znanosti zadostujočega odgovora omenjenemu vprašanju ni še nobeden podal. Nimamo prostora in časa za to, da bi

posamez našteji nazore Gelazija Dobnerja, J. Dóbrovskega, Kopitarja, Hanuša, Šafařika, Račkega, Jagića: v malih besedah podamo le mnenje Miklošiča, kateri je o tej stvari pisal v delu: *Ersch und Gruber's Encyclopaedie der Wissenschaften und Künste. Erste Section. Bd. XLVIII. str. 403—422.* v sestavku „Glagolitisch“. On misli tako-le: Glagolico je osnul sv. Ciril za jezik panonskih Slovenov in sicer najbrže po nekem pismu, katero so Sloveni vzprejeli od Grkov, ali ne neposredno od teh, ampak po svojih sosedih Ilirih; po Metodijevi smrti pa (v 6. dan jun. mes. l. 885), ko so se učenci njegovi razpršili, prenesli so iz Panonije z liturgičnimi knjigami glagolico tudi v bolgarske (grške) Slovence in v Hrvate. —

Vsi dozdanji učenjaki so se premalo ozirali na to, iz katerih elementov in po katerih načelih bi bil Ciril glagolico osnul, zanemarjali so z jedno besedo palajografsko njeno analizo. Zavoljo tega se jim je posrečilo le nekim maloštevilnim črkam pogoditi pravi izvir. Prvi, ki je pri tem vprašanji spoznal veliko važnost te analize, je Anglež Isaac Taylor, ki je nedavno v Londonu izdal obširno palajografsko delo „The Alphabet“ v dveh zvezkih. Ta učenjak je napisal v V. zvezku Jagićevega „Archiva“ mali sestavek „Ueber den Ursprung des glagolitischen Alphabets“, kateremu je pridejal dve tablici. Tu skuša izvajati glagolske črke iz grške kurzive VI. in VII. stoletja. Reči se mora, da je nekaj črk pogodil, po največ pa njegovega časih nekritičnega in samovoljnega ravnanja ne gré odobravati. Vprašanje je ostalo torej tudi po njegovem trudu še nerešeno. Največjih zaslug pridobil si je zatorej Leopold Geitler, profesor na zagrebškem vseučilišču, rojenjá Čeh, da se je težavnega tega predmeta z veliko trudoljubnostjo poprijel in mu posvetil več let svoje moči. Sad tega učenja podaje nam v prelepi knjigi, ki je letos po leti izšla na Dunaji ter ima naslednji naslov: „Die albanesischen und slavischen Schriften. Von Dr. Leopold Geitler. (Mit 25 phototypischen Tafeln.) Mit Unterstützung der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. Wien. Hölder 1883“, velika 4, XII + 188. Ni naš namen, to knjigo znanstveno oceniti in preresetati, podati hočemo iz nje le najimunitnejše rezultate Geitlerjeve preiskave in pri tem nam je, žalibog še marsikatero dovolj zanimivo stvar preskočiti. Knjiga se deli v dva oddelka.

I. V prvem oddelku svoje knjige („Analyse der albanesischen Schriften“, str. 1—62) razpravlja Geitler albanska pisma ali alfabete: najprej pride med temi na vrsto alfabet elbasanski, potem pravopis najstarejših latinski pišočių Albancev, in napósled pismo Albanca Būthakukjeja. Nas zanimiva najbolj razprava o pismu elbasanskem. Tako se imenuje neko pismo, v katerem sta pisana dva mala, od konzula Hahna v albanskem mestu Elbasanu najdena rokopisa iz početka tega stoletja. Albanci elbasanski

pripisujejo to pismo nekemu učitelju elbasanske grške šole, z imenom Teodoru, ki je bil baje mestni pridigar in mož jako učen. Ali ne vé se, je li on sam pismo znašel, ali samo prinesel v Elbasan. Preložil je na albanski jezik ne le novi, nego tudi stari Zakon in hotel je za vsa jako različna albanska narečja ustanoviti jeden pismeni jezik. — Geitler skuša posamične črke tega alfabeta razložiti in spravi jih večinoma v dotiko z oblikami mlajše rimske kurzive VI.—VII. stoletja. To pismo so si izposodili po pisateljevi misli najprej stari Albanci (ali Iliri, kakor so se po mnenji učenjakov v starem času klicali) in osnovali so si svoje staro albansko-rimsko pismo. Zakaj so Albanci šli svoje pismo ravno k Rimljanom na posodo jemati, skuša pisatelj razjasniti tako, da so Rimljani imeli na vzhodnih bregovih Jadranskega Morja velik vpliv in se je njih kultura ob cesti „via Egnatia“ širila daleč v notranje dežele ilirske. Z napominanim starim albansko-rimskim pismom spravi Geitler v dotiko na jedni strani pismo Būthakukjejevo, na drugi neko reformovano, že od sosedne grške kurzive VI.—VIII. stoletja napojeno pismo, katero pa se v spomenikih ni ohranilo in je le Geitlerjeva idejalna subpozicija. Iz tega novoalbanskega pisma postalo je v letih tekočih pismo, katero se nahaja na gori omenjenih rokopisih elbasanskih. Pa ne le temu poznemu pismu elbasanskemu je po Geitlerjevem mnenju omenjeni suponovani novoalbanski, z večje strani iz latinskih, zmanjše pa iz grških elementov obstoječi alfabet izvor; iz njega je postala tudi — glagolica. — Po tem se razvidi, zakaj je Geitler prvi oddelek svoje knjige odmenil neslovanskim alfabetom. Že Miklošiču so se zdele nekatere črke glagolice in pisma v rokopisih elbasanskih podobne (pr. l. c. str. 418.).

II. V drugem delu svoje knjige („Analyse der beiden slavischen Schriften“) preiskuje Geitler najprej izvor posamnim črkam glagolice in cirilice. Pri tem skuša dokazati:

1. da je to, kar mi imenujemo glagolico, postalo iz neke starejše pisave, katera je potekla iz istega vira, kakor alfabet elbasanskih rokopisov, to je iz gori omenjenega albanskega alfabeta. To predglagolsko pisavo imenuje staro glagolico in nahaja v njej tiste elemente, kakor v izviru njenem, alfabetu elbasanskem, namreč: z velike večine je latinska, kateri se je pridružilo nekaj malo grških elementov. Ta stara glagolica se je ločila od tiste, kakeršno nahajamo v najstarejših spomenikih, n. pr. kodeksu Assemanijevem ali zografskem, posebno v tem, da še ni bila zavita in sklenjena.

2. O cirilici uči Geitler, kar se je sicer že prej spoznalo, da je hči grški uncijali in kapitali: s prva torej pisava, obstoječa po polnem iz grških elementov. To imenuje staro cirilico, v nasprotje poznejši cirilici, ki

se je pomešala z nekimi glagolskimi črkami. — Ako si predstavljamo v duhu na jedni strani staro glagolico, pismo z večine latinsko, na drugi pa staro cirilico, pismo povsè grško, zdé se nam nekako opravičene besede častitljivega črnorizca Hrabra, ki pravi: „Krstivše že se (sc. Slovène), rimskými i grčěbskými písmeny našdaaha se pisati slověnska rěč bezústrojenija“ (t. j. Ko so se pa pokrstili Slovèni, trudili so se pisati slověnski jezik z rimskými in grčěbskými písmeni brez sestava [nesistematiški].

3. Spomenik, kateri bi bil pisan s staro glagolico ali cirilico, ni se nam ohranil nobeden; ampak najstarejši naši spomeniki, naj si bodo pisani z glagolico ali cirilico, kažejo nam že tako pismo, o katerem Geitler trdi, da sta obe pismi v nekem določenem kraji in času trčili vkupe in medsebojno náse vplivali: da imamo zatorej v glagolici, recimo Assemani-jevega kodeksa: pocirilovano glagolico, v cirilici, recimo Supraselskega kodeksa, pa poglagoljeno cirilico. Kakor Geitler misli, torej ni samo glagolica vplivala na cirilico, ampak tudi ta na ono; do sedaj so kritičnejši učenjaki, kakor Šafařik, Miklošič le prvo trdili.

K. Štrekelj.

(Konec prihodnjič.)

Kratice meterskim meram in utežim.

Da se zaznamenovanju meterskih mer in utežij doseže vsestranski potrebna jednoličnost, sporazumela sta se po predlogu normalne merosodne komisije naš trgovinski in naučni minister o posebnih kraticah. Vsled tega je ukazal naučni minister z visokim ukazom dné 26. marcija t. l. št. 5485, da se morajo odslej pri pouku na vseh srednjih in ljudskih šolah rabiti kratice, kakor jih podajemo v sledeči tablici.

I. Dolgostne mere.

Kilometer	<i>km</i>
meter	<i>m</i>
decimeter	<i>dm</i>
centimeter	<i>cm</i>
milimeter	<i>mm</i>

II. Ploskovne mere.

Kvadratni kilometer	<i>km²</i>
„ meter	<i>m²</i>
„ decimeter	<i>dm²</i>
„ centimeter	<i>cm²</i>
„ milimeter	<i>mm²</i>
hektar	<i>ha</i>
ar	<i>a</i>

III. Telesne mere.

Kubični kilometer	<i>km³</i>
„ meter	<i>m³</i>
„ decimeter	<i>dm³</i>
„ centimeter	<i>cm³</i>
„ milimeter	<i>mm³</i>

IV. Votle mere.

Hektoliter	<i>hl</i>
liter	<i>l</i>
deciliter	<i>dl</i>
centiliter	<i>cl</i>